

Марущенко Ю. Структурно-семантичні характеристики паремій зі значенням «їжа» в англійській мові. *Актуальні проблеми іноземної філології і лінгводидактики: Збірник наукових статей здобувачів вищої освіти факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.* Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. Вип. 2. С. 280-283.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПАРЕМІЙ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ «ЇЖА» В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Юлія МАРУЩЕНКО

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Ю.В. Невська

У статті розглядається семантика англійських паремій зі значенням «їжа», здійснюється кількісний аналіз їх лексичного наповнення. Паремії характеризуються як складова мовної картини світу британського народу, аналізується їх образність. Встановлюється тісний зв'язок прислів'їв та приказок із національно-культурними традиціями британців.

Ключові слова: паремія, їжа, лексема, семантика, образне значення.

The article deals with the study of the semantic structure of the English proverbs with the meaning «food». The proverb fund has been characterized as a part of the British language picture of the world, its close connection with the national and cultural traditions of the British people has been established. The figurative meaning of the proverbs has been analyzed.

Key words: proverbs, food, lexeme, semantics, figurative meaning.

Культурна самобутність певного народу найбільш яскраво виявляється при дослідженні паремійного фонду мови. Паремії є свого роду показниками культурного знання, де відбувається взаємодія мовленнєвої та культурної семантики. Паремії виступають сховищами культурних традицій народного менталітету, в них найбільш яскраво підмічені і відображені моменти життя представників певного мовленнєвого соціуму. Опис національно-культурної специфіки паремій тісно пов'язаний з проблемами дослідження людської свідомості, сприйняття світу і способів його усвідомлення, відображених у

мові. Антропоцентричний підхід дослідження пареміального фонду базується на вченнях В. Гумбольдта, Л. Вейсгербера та ін. Паремії є атрибутами національної культури, її стереотипів, символів. Мало знати паремію, потрібно знати, що за нею стоїть, треба розглядати її у зв'язку з культурою країни, історією народу [7, с. 14].

Актуальність статті зумовлена браком робіт, які б вивчали структурно-семантичні особливості англійських прислів'їв та приказок зі значенням «їжа», зумовлених їхньою національно-культурною специфікою.

Метою статті є встановлення структурно-семантичних характеристик паремій зі значенням «їжа» в англійській мові. **Об'єктом** дослідження є паремії англійської мови зі значенням «їжа». **Предмет** дослідження — структурно-семантичні характеристики пареміологічних одиниць зі значенням «їжа» в англійській мові.

Паремії – це вислови народного походження, що виражають мудрість, набуту багатовіковим досвідом [1]. Прислів'я та приказки підсилюють та забарвлюють мову, надаючи їй національного колориту. Сучасна лінгвістика досліджує історію виникнення і походження паремій, їхнє функціонування і класифікацію, тематичне розмаїття. Питаннями фразеології та пареміології займалися такі науковці, як М. Алефіренко, А. Альохіна, Н. Амосова, В. Архангельський, Ш. Баллі, Л. Булаховський, В. Виноградов, В. Гак, В. Жуков, О. Кунін, О. Мелерович, В. Мокієнко, М. Пазяк, Л. Скрипник, О. Смирницький, Л. Сміт та ін.

У кожному національному паремійному фонді знаходить відбиття все, чим живе певний народ протягом століть: етнографічні реалії, національні звичаї, та обряди, стосунки між людьми, родинні зв'язки, святкування визначних дат, релігійні вірування тощо. Усе перераховане може мати своїм складником їжу, її приймання чи приготування.

Для розгляду було відібрано 105 англійських паремій зі значенням «їжа». У результаті дослідження було виділено 28 лексем, які є для цієї групи приказок і прислів'їв формувальними. Аналіз показав, що означені лексеми

трапляються в англійських пареміях найчастіше: *water* — 19, *eat (eating)* — 14, *fish* — 13, *bread* — 12, *drink (drinking)* — 8, *hunger* — 6, *fruit* — 6, *apple* — 5, *egg* — 5, *meat* — 5, *nut* — 4, *pudding* — 4, *pie* — 4, *honey* — 4, *food* — 3, *cake* — 2, *bean* — 2, *butter* — 2, *bacon* — 1, *parsnips* — 1, *oyster* — 1, *appetite* — 1, *broth* — 1, *breakfast* — 1, *omelette* — 1, *sugar* — 1.

Отже, велика кількість англійських паремій пов'язана з потребою людини харчуватися, і тому в них спостерігаємо дієслова й абстрактні віддієслівні іменники *eat, drink, eating, hunger, drinking*. З цим пов'язуємо також те, що значна кількість паремій містить лексеми на позначення традиційних англійських страв, серед яких найчастотнішими є *bread, pie, omelette, cake, pudding*. Останнє прямо свідчить про національну самобутність паремій, що вивчаються.

В англійських прислів'ях відображено загальнолюдські цінності, потреби, дидактичні настанови та ін. Так, наприклад, у багатьох з них відбивається думка про недостатність бути забезпеченим лише їжею (*to know on which side one's bread is buttered, Man does not live by bread alone, Praise is not pudding*), про голод, який часто спіткав людство протягом його існування (*Hunger finds no fault with cookery, A hungry belly has no ears*), про необхідність працювати, щоб досягти чогось (*He that would eat the fruit must climb the tree, He that would have eggs must endure the cackling of hens, He who would catch fish must not mind getting wet*), про необхідність виважених дій (*Never fry a fish till it's caught*), про важливість чистоти (*A clean fast is better than a dirty breakfast*), про стосунки з людьми (*All bread is not baked in one oven*) та ін. Спостерігається багато паремій із значенням необхідності дотримання помірності у харчуванні (*Eat at pleasure, drink with measure, Gluttony kills more men than the sword*).

Л.Ю. Буянова та О.Г. Коваленко розділяють паремії в англійській мові на дві категорії: паремії, що мають пряме значення й такі, що мають переносне значення, тобто метафоризуються [4, с.15]. Серед вибраних нами паремій зі значенням «їжа» спостерігаємо значну (більше 40) кількість таких одиниць, де лексеми на позначення їжі вживаються у прямому значенні (*An apple a day*

keeps the doctor away, Eat at pleasure, drink with measure та ін.). Водночас, налічується понад 60 паремій з метафорично вживаним компонентом «їжа» (наприклад, у прислів'ї *One man's meat is another man's poison* іменники *meat* і *poison* вжито не в прямому, а в метафоричному значенні). Ще один варіант метафоризації в аналізованих пареміях передбачає метафоризацію не конкретної лексики зі значенням «їжа», а семантику усього прислів'я чи приказки (*to have a finger in the pie, Hunger breaks stone walls, Hunger is the best sauce* та ін.).

У прислів'ї *To pick the plums out of the pudding* лексики *plums* та *pudding* засвідчують англійські традиції святкування Різдва. Пряме значення паремії відбиває той факт, що різдвяні пудинги містять в собі багато фруктів. Властиве людині бажання з'їдати спочатку найсмачніше було простим спостереженням, яке з часом було образно переосмислено і призвело до виникнення метафоричного значення «взяти собі найкраще».

Прислів'я *The proof of the pudding is in the eating* вперше було записано на початку 17 століття [11, 408]. Лексема *proof* у той час мала значення *test*, тому цей вираз означав, що оцінкою пудингу є його куштування. У наш час словники фіксують первинне значення лексики *proof* як *evidence* [8, 668], таким чином, семантика прислів'я *The proof of the pudding is in the eating* метафоризується, набуваючи значення, що реальну цінність усіх теорій можна перевірити лише на практиці [9].

Проаналізовані прислів'я та приказки є складовою культури народу Великої Британії, тому вони часто вживаються у повсякденному житті британців та у їх творчості. У пареміях зі значенням «їжа» використовуються іменники різних груп: абстрактні (*eating, drinking*), на позначення продуктів харчування (*water, fish, meat, apple, nut*), готових страв (*bread, pudding, pie*), з перевагою іменників на позначення продуктів харчування. Багато паремій з часом набули метафоричне значення, що ускладнює їх розуміння й переклад, а тому потребує їх подальшого вивчення з урахуванням традицій та культури британців.

Література

1. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків: Вища школа. 1983. 134 с.
2. Алефиров Н.Ф., Золотых Л.Г. Проблемы фразеологического значения и смысла. Астрахань, 2000. 220 с.
3. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии. Ленинград, 1963. 208 с.
4. Буянова Л.Ю., Коваленко Е.Г. Русский фразеологизм как ментально-когнитивное средство языковой концептуализации сферы моральных качеств личности. Краснодар, 2004.
5. Колоїз Ж. В. Українська пареміологія. Кривий Ріг: ТОВ «Центр-Принт». 2012. 349 с.
6. Телия В.Н. Русская фразеология: семантический, прагматический и лингвокультурный аспекты. Москва: Школа «Языки русской культуры». 1999. 288 с.
7. Mieder, W. Proverbs: a handbook. Westport. Greenwood Press, 2004. 320 p.
8. Collin, P.H. Easier English Student Dictionary. Bloomsbury Publishing PLC, 2003. 1025 p.
9. Safire, W. Proof Pudding. The New York Times Magazine [Електронний ресурс]. 2008. URL: <https://www.nytimes.com/2008/10/19/magazine/19wwln-safire-t.html> (viewed 15 May 2020).
10. Simpson, J., Speake, J. The Concise Oxford Dictionary of Proverbs. Oxford University Press. 1998. 364 p.
11. Simpson, J., Speake, J. The Oxford Dictionary of Proverbs. Oxford University Press. 2007. 625 p.